

ANDRZEJ KLASIK

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości
im. Karola Goduli w Chorzowie

ARTUR OCHOJSKI

ADAM POLKO

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

**KSZTAŁCENIE NA KIERUNKU
GOSPODARKA PRZESTRZENNA
W UCZELNI EKONOMICZNEJ**

Abstract: Spatial Economy Studies at the University with Economic Profile. The paper aims at presenting the idea of *Spatial Economy* studies and BA/MSc program developed for a university with an economic profile. The idea is underpinned by four interlinked components. First of all, to set-up the courses one should consider the foundations of economics studies and follow it by the knowledge on the challenges of cities and regions. The two elements allow to define the third obligatory part, i.e. the learning outcomes. Finally, intellectual and professional orientation of the graduates should be addressed as the last but not least component.

Key words: Local and regional development studies, *Spatial Economy*, strategic and foresight studies, university degree programme.

Wstęp

W regionach wiedzy i aglomeracjach o rozwijającym się sektorze kreatywnym, potencjał ludzki kształtowany jest w uczelniach o różnych profilach, w tym: artystycznych, technicznych, humanistycznych oraz ekonomicznych. Uczelnia ekonomiczna kształtująca orientację intelektualną i profesjonalną specjalisty, projektanta i organizatora, menedżera i lidera, czy analityka i audytora ma do odegrania szczególną rolę. Dzieje się tak, ze

względu na znaczenie kierunku *Gospodarka Przestrzenna*, którego oferta łączy ekonomiczne i biznesowe podejście do terenów i lokalizacji z wyzwaniami stawianymi miastom i regionom przez otoczenie. Tym samym nowoczesne kadry w ramach wypracowanego programu kształcenia zorientowanego ekonomicznie, uzyskują aktualny dla biznesu i sektora publicznego pakiet kwalifikacji plasujący absolwentów wśród potencjalnych kreatorów zmian w gospodarce regionalnej. Celem opracowania jest przedstawienie idei kształcenia na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* w Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach. Założenia dotyczące kształcenia oraz programu są okazją do pogłębionej refleksji wokół roli kierunku *Gospodarka Przestrzenna* w kształtowaniu kapitału ludzkiego w metropoliach polskich.

1. Rys historyczny kształcenia na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* w Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach

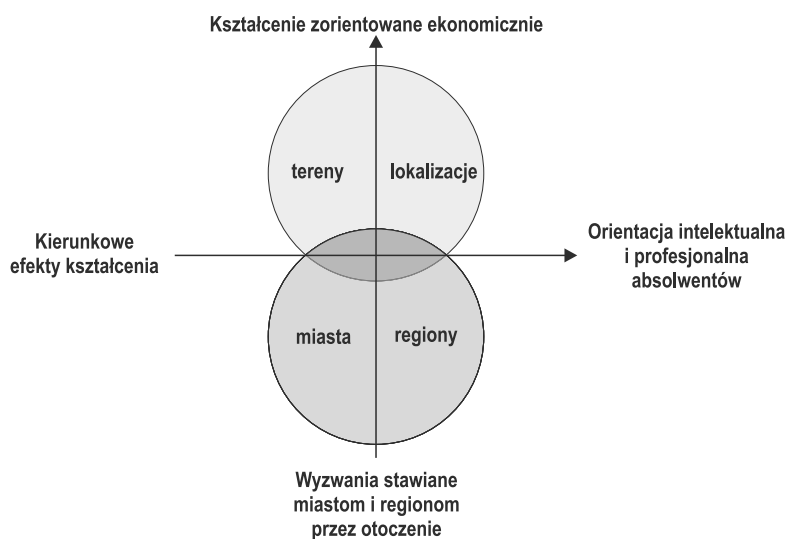
Studia na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, uruchomione zostały po raz pierwszy z początkiem roku akademickiego 2006/2007. Przez trzy kolejne lata były to jedynie studia I stopnia realizowane zarówno w trybie studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. W momencie kiedy pierwsi studenci ukończyli kształcenie na studiach I stopnia kierunku *Gospodarka Przestrzenna*, rozpoczęto rekrutację na studia II stopnia, które ruszyły w roku akademickim 2009/2010.

Od początku istnienia kierunku *Gospodarka Przestrzenna* w Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach mury uczelni opuściło w sumie 678 absolwentów, w tym 516 absolwentów studiów I stopnia i 162 absolwentów studiów II stopnia. W roku akademickim 2012/2013 na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* kształcą się w sumie 511 studentów, w tym: 316 studentów studiów I stopnia (260 osób na studiach stacjonarnych i 56 osób na studiach niestacjonarnych) oraz 195 studentów studiów II stopnia (140 osób na studiach stacjonarnych i 55 osób na studiach niestacjonarnych).

2. Idea kształcenia na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* w uczelni ekonomicznej

Kształcenie na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* w uczelni ekonomicznej powinno mieć swoje uzasadnienie w co najmniej czterech wymia-

rach. Po pierwsze, chodzi o orientację procesów naukowo-dydaktycznych uczelni i jej doświadczenia w kontaktach z gospodarką regionalną. W przypadku Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, za dominującą należy uznać ekonomiczną orientację projektów i działań badawczych, eksperckich i edukacyjnych, której wyrazem jest koncentrowanie się na terenach i lokalizacjach oraz miastach i regionach. Po drugie, istotą kształcenia na kierunku powinno być całościowe podejście do wyzwań stawianych miastom i regionom przez otoczenie oraz ich szeroko rozumianych potencjałów rozwojowych (co ilustruje ryc. 1 – zob. oś pionowa). Wiedza i umiejętność pozwalające na opis, analizę i selekcję terenów, lokalizacji, miast i regionów oraz oddziałujących na nie procesów wydają się być kluczowym obszarem formowania studentów kierunku *Gospodarka Przestrzenna* w uczelni o profilu ekonomicznym. Po trzecie, należy przyjąć, że kształtowanie intelektualnej i profesjonalnej orientacji absolwentów uczelni musi być konsekwencją odzwierciedlenia w kierunkowych efektach kształcenia całego wymiaru tworzonego przez podstawy ekonomicznego kształcenia oraz wyzwania płynące z otoczenia (co ilustruje ryc. 1 – zob. oś pozioma).

Ryc. 1. Idea kształcenia na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* w uczelni ekonomicznej

Źródło: Opracowanie własne (ryc. 1-4).

Prezentowane idea i model mają swoje odzwierciedlenie nie tylko metodyczne, w procesie dydaktycznym, ale przede wszystkim wpisują się w zbiór współczesnych nurtów opisujących procesy rozwoju miast i regionów. Wymienić warto chociażby koncepcje gospodarki kreatywnej i jej znaczenia w rozwoju miast, aglomeracji oraz regionów [Klasik *et al.* 2011]. Są to także normatywne nurty tworzące modelowe podstawy programowania rozwoju regionalnego [Klasik 2002], u podstaw których znaleźć można mechanizmy adaptacyjności i antycypowania zmian w otoczeniu.

3. Kształcenie zorientowane ekonomicznie

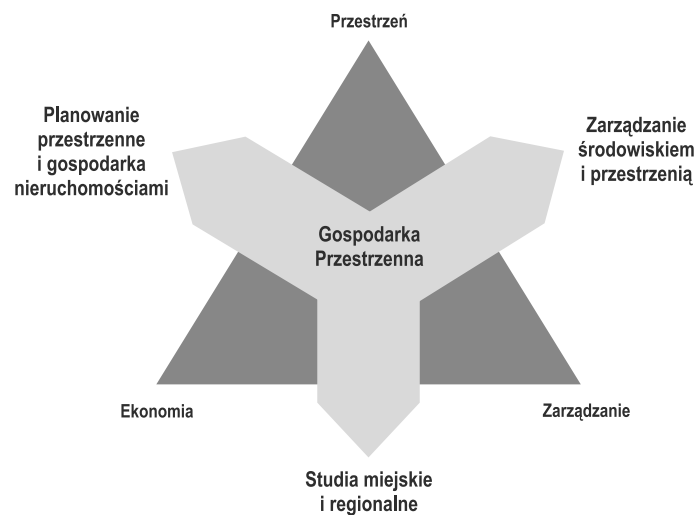
Fundamentem kierunku *Gospodarka Przestrzenna* w Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach jest dorobek naukowy oraz doświadczenie praktyczne pracowników Katedry Badań Strategicznych i Regionalnych, Katedry Gospodarki Przestrzennej, Katedry Zarządzania Ochroną Środowiska, Katedry Rynku Pracy oraz Samodzielnego Zakładu Badań Przestrzeni Zurbanizowanej. Kadre uczelnianą uzupełniają specjaliści posiadający stopnie i tytuły naukowe i jednocześnie duże doświadczenie praktyczne umożliwiające realizację zajęć wykraczających poza tematykę ekonomiczną.

Przyjęto założenie, że wobec trzech podstawowych kategorii kształtujących gospodarkę regionu, tj. procesów ekonomicznych, procesów zarządczych oraz ich przestrzennego kontekstu, kształcenie na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* (ryc. 2) jest w pełni zorientowane ekonomicznie gdy obejmuje specjalności dydaktyczne wpisujące się tematycznie w zagadnienia:

- studiów miejskich i regionalnych,
- planowania przestrzennego i gospodarowania nieruchomościami,
- zarządzanie środowiskiem i przestrzenią.

Studia miejskie i regionalne w szczególności dotyczą analizy zjawisk i procesów gospodarczych zachodzących w miastach i regionach. Jest to specjalność koncentrująca się na ekonomii oraz zarządzaniu w miastach i regionach. Oferta dydaktyczna koncentruje się na opisie, analizie i wyjaśnianiu procesów istotnych dla ekonomii miasta, prowadzenia działalności gospodarczej, innowacji i przedsiębiorczości biznesowej oraz publicznej w miastach, a także strategicznego zarządzania usługami publicznymi. Podstawą nauczania zarządzania miastami i regionami jest metodologia zarządzania strategicznego.

Planowanie przestrzenne i gospodarka nieruchomościami jako oferta dydaktyczna łączy w sobie zagadnienia rynkowe oraz polityki realizowanej na poziomie lokalnym i regionalnym. Specjalność daje podstawę opisu mechani-

Ryc. 2. Orientacja ekonomiczna kształcenia na kierunku *Gospodarka Przestrzenna*

zmów funkcjonowania rynków nieruchomości oraz skutków ekonomicznych prowadzonej przez gminy gospodarki nieruchomości. Tym samym, identyfikowanie mechanizmów interwencji publicznej daje możliwość zrozumienia celów oraz narzędzi planowania i zagospodarowania przestrzennego.

Zarządzanie środowiskiem i przestrzenią jest ofertą koncentrującą się na opisie koncepcji zrównoważonego rozwoju i jej zastosowania w procesach przekształceń przestrzennych, środowiskowych, ekonomicznych i społeczno-kulturowych.

4. Wyzwania stawiane miastom i regionom przez otoczenie

Kluczowe znaczenie dla sprawnego funkcjonowania kierunku *Gospodarka Przestrzenna* ma partnerska współpraca między Uniwersytetem Ekonomicznym w Katowicach i miastami aglomeracji górnośląskiej oraz województwem śląskim. Współpraca ta przekłada się na aktualną i praktyczną wiedzę ekspercką zespołu naukowo-dydaktycznego. Założenie oparte na realizacji wspólnych projektów naukowo-badawczych i dydaktycznych sprzyja budowaniu silnych więzi między nauką, kulturą, samorządem terytorialnym i biznesem. Samorządowy segment sektora publicznego oraz biznes uzyskują

szansę dotarcia do usystematyzowanej wiedzy o współczesnych wyzwaniach, przed którymi stoją miasta i regiony oraz tereny i lokalizacje biznesowe. Złożony charakter wyzwań nakazuje postrzegać je w różnych wymiarach. W szczególności traktować je można jako:

- zewnętrzne zmiany społeczne, technologiczne, ekonomiczne, środowiskowe i polityczne;
- zewnętrzne presje i wymuszenia w rozwoju miast i regionów;
- nierównowagi strukturalne miast i regionów w relacji z otoczeniem.

Tym samym, kluczowe w identyfikacji wyzwań, w perspektywie kreowania i wzmacniania praktycznej strony oferty dydaktycznej, są:

- programy naukowo-badawcze nad rozwojem miast i regionów,
- miejskie i regionalne prace projektowo-studialne i eksperckie,
- studia foresightowe regionalne, metropolitalne, przestrzenne.

W zakresie programów naukowo-badawczych za istotnie formujące podstawy praktycznego programowania procesów rozwoju miast i regionów uznać można zrealizowane w okresie 2010-2013 projekty: *Efektywne świadczenie miejskich usług publicznych. Model analizy – zarządzanie – polityka* [F. Kuźnik i Zespół, NCN], *Oddziaływanie centrów handlowych na strefy zewnętrzne metropolii* [K. Heffner i Zespół, NCN], *Rozwój miast i aglomeracji oparty o sektor kultury i przemysły kreatywne* [A. Klasik i Zespół, MNiSW], *Koncepcja „urban resilience” a miasta poprzemysłowe Europy* [A. Drobnik i Zespół, NCN], *Central European Research and Development Area (CERADA)* [A. Ochojski i M. Baron, 7 Program Ramowy], *Gospodarowanie przestrzennymi zasobami miasta w świecie ponowoczesnym na przykładzie miast siedzib władz powiatowych województwa śląskiego* [M. Czornik i Zespół, NCN].

Miejskie i regionalne prace projektowo-studialne oraz eksperckie to przede wszystkim prace zrealizowane na zamówienie i z udziałem podmiotów samorządowych i naukowych obejmujące problematykę:

- 1) gospodarowania nieruchomościami oraz kształtowania przestrzeni miast, w tym m.in.: *Lokalny Program Rewitalizacji Dąbrowa Górnicza na lata 2008-2020* [A. Klasik, A. Polko, K. Wrana], *Strategia mieszkalnictwa dla Miasta Katowic na lata 2010-2020* oraz *Polityka mieszkaniowa dla Gminy Sosnowiec na lata 2009-2020* [R. Cyran];
- 2) planowania strategicznego w miastach i regionach, w tym m.in.: *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego: Śląskie 2020* [B. Szczupak, F. Kuźnik i Zespół], *Aktualizacja Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego* [K. Wrana i Zespół], *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego*

na lata 2013-2020 [B. Szczupak, M. Baron i Zespół], *Strategia rozwoju kulturalnego Katowic 2020+* [A. Klasik, W. Świątkiewicz, A. Drobnia, K. Wrana], *Strategia rozwoju kulturalnego Bytomia 2020+* [A. Klasik, K. Wrana, M. Budziński], *Lokalny Program Działania w zakresie wypracowania koncepcji systemu monitoringu i ewaluacji rozwoju Bytomia* [A. Drobnia, A. Polko, URBACT];

- 3) zarządzania usługami publicznymi, w tym w szczególności: *New innovative solutions to adapt governance and management of public infrastructure and services to demographic change in shrinking regions and cities of CE (ADAPT2DC)* [M. Baron, A. Ochojski, A. Polko, CENTRAL EUROPE].

Studia foresightowe i regionalne dają podstawy perspektywnego podejścia w zakresie identyfikowania zjawisk, procesów i mechanizmów zmian w wymiarze technologicznym, metropolitalnym oraz przestrzennym. W szczególności warto wskazać na trzy przedsięwzięcia projektowe realizowane w konsorcjum, tj. Foresight pt.: *Wyzwania zrównoważonego użytkowania terenu na przykładzie województwa śląskiego – scenariusze 2050* [A. Klasik, F. Kuźnik, J. Biniecki, B. Szczupak, A. Ochojski, M. Baron et al., 2010-2012]; *Foresight technologiczny rozwoju sektora usług publicznych w Górnośląskim Obszarze Metropolitalnym* [A. Klasik, F. Kuźnik, J. Biniecki, B. Szczupak, A. Ochojski, M. Baron et al., 2009-2011] oraz *Foresight rozwoju protechnologicznego województwa śląskiego* [A. Klasik, F. Kuźnik, J. Biniecki, B. Szczupak, A. Ochojski, M. Baron et al., 2008-2010].

5. Wybrane efekty kształcenia na kierunku *Gospodarka Przestrzenna*

Logika definiowania efektów kształcenia na studiach I i II stopnia kierunku *Gospodarka Przestrzenna* zakładała wyjście od ogólnego celu kształcenia, jakim jest wyposażenie absolwenta w interdyscyplinarną wiedzę z zakresu przestrzennej organizacji rozwoju społeczno-gospodarczego z uwzględnieniem dynamiki procesów przestrzennych oraz możliwości ich kształtowania za pomocą narzędzi polityk rozwoju lokalnego i regionalnego.

Zarówno kierunkowe, jak i specjalnościowe efekty kształcenia w obszarach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych zostały określone z uwzględnieniem docelowej sylwetki absolwenta kierunku *Gospodarka Przestrzenna* (ryc. 3). Ostatnim etapem było stworzenie matrycy efektów kształcenia, w ramach których efekty przypisano poszczególnym przedmiotom. Przedmioty podzielono na: ogólnouczeniowe, podstawowe dla kierunku, specjalnościowe

	Wiedza podstawowa i specjalistyczna	Umiejętności praktyczne	Kompetencje społeczne	
Przedmioty podstawowe	■	■	■	Sylwetka/wizerunek absolwenta
Przedmioty specjalistyczne Studia miejskie i regionalne	■	■	■	
Przedmioty specjalistyczne Planowanie przestrzenne i gospodarka nieruchomościami	■	■	■	
Przedmioty specjalistyczne Zarządzanie środowiskiem i przestrzenią	■	■	■	

Ryc. 3. Modelowy układ koncentracji efektów kształcenia w ramach przedmiotów na kierunku *Gospodarka Przestrzenna*

we oraz swobodnego wyboru. Wypracowując swoistą „ścieżkę dydaktyczną” przyjęto założenie, że student realizując przedmioty podstawowe uzyska ogólną wiedzę, która w następnym etapie pozwoli mu nabywać wiedzę pogłębioną, a także praktyczne umiejętności i kompetencje w ramach przedmiotów specjalnościowych. Studia I stopnia wyposażają absolwenta w kompetencje podstawowe, w tym sensie, że wiedza i umiejętności/kompetencje społeczne odnoszą się do podstaw teoretycznych i narzędziowych. II stopień zaś jest traktowany jako oferta poszerzona, w tym sensie, że daje absolwentowi wiedzę i umiejętności pogłębione, jednak przede wszystkim akcentuje się sferę decyzyjną i kompetencje istotne dla procesów normatywnych. Przyjęto założenie, że na II stopniu wykorzystuje się umiejętności pracy zespołowej nabywane w ramach kształcenia na I stopniu, rozwijane są ponadto umiejętności samodzielnego, w tym kierowniczego, podejmowania się zadań badawczych i projektowych.

W docelowym modelu, wiedza podstawowa i specjalistyczna jest przedmiotem szczególnego nacisku w ramach treści programowych oferowanych jako przedmioty podstawowe dla kierunku. Umiejętności praktyczne oraz kompetencje społeczne znajdują więcej uwagi w ramach przedmiotów oferowanych w poszczególnych modułach specjalnościowych. Jest to próba

zbilansowania teorii i praktyki (na ryc. 3 kolor ciemniejszy wyraża większe natężenie poszczególnych typów efektów kształcenia, natomiast kolor jaśniejszy wskazuje mniejsze ich znaczenie w danych grupach przedmiotów podstawowych i specjalnościowych).

6. Orientacja intelektualna i profesjonalna absolwentów

Ważnym elementem integrującym społeczność akademicką kierunku *Gospodarka Przestrzenna* są Studenckie Koła Naukowe, w tym: SKN „Nieruchomości” oraz SKN „AREA”. Kilkoro absolwentów działających prężnie we wspomnianych kołach naukowych kontynuuje swoją przygodę naukową na studiach doktoranckich, lub też jako asystenci na Uczelni.

Należy również wspomnieć o wysiłkach podejmowanych na rzecz umiędzynarodowienia studiów na kierunku *Gospodarka Przestrzenna*. W tym celu Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach od kilku lat rozwija współpracę jako koordynator sieci dydaktycznej CEEPUS-REDENE (Regional Development Network) skupiającej 14 uczelni z Polski, Austrii, Czech, Słowacji, Węgier, Słowenii, Rumunii, Bułgarii, Macedonii i Czarnogóry prowadząc wymianę studentów i nauczycieli akademickich specjalizujących się w studiach miejskich i regionalnych. Podjęto także inicjatywę stworzenia oferty studiów w języku angielskim pt. *Urban and regional studies*.

W wyniku przyjętych celów i zdefiniowanych efektów kształcenia możliwe staje się uplasowanie absolwentów studiów I stopnia kierunku *Gospodarka Przestrzenna* w uczelni ekonomicznej na poszczególnych specjalistycznych rynkach. W szczególności są oni przygotowani do pracy jako: specjalista ds. nieruchomości, specjalista ds. lokalizacji inwestycji, specjalista ds. rozwoju miasta, specjalista ds. rozwoju regionalnego, specjalista ds. ewaluacji programów i projektów, itd. Dopiero studia II stopnia pozwalają na rozwinięcie specjalistycznych kwalifikacji studentów i ich dalsze obudowywanie wiedzą, umiejętnościami i kompetencjami, prowadząc w efekcie do otwarcia nowych ścieżek rozwoju zawodowego i profesji, takich jak:

- 1) projektanci i organizatorzy, w tym m.in.: projektant systemów infrastrukturalnych, projektant terytorialnych systemów innowacyjnych, koordynator terytorialnych systemów informacyjnych;
- 2) menedżerowie i liderzy zespołów, w tym m.in. menedżer rewitalizacji, menedżer miejskich przestrzeni publicznych, menedżer usług publicznych, asystent menedżera projektu;

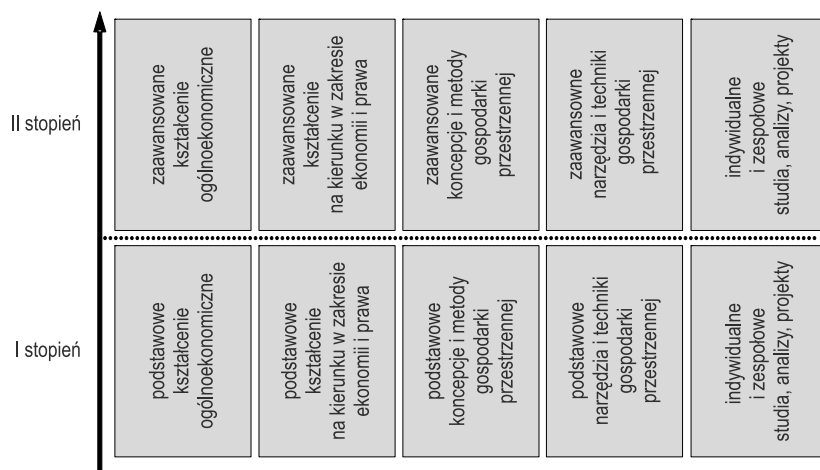
- 3) analitycy i audytorzy, w tym m.in.: analityk rozwoju miasta, analityk w zakresie GIS, analityk w zakresie przedsiębiorczości lokalnej, analityk w zakresie ochrony środowiska.

7. Program kształcenia na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* – ujęcie operacyjne

Na program kształcenia na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* w Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach składają się przedmioty ogólnouniversyteckie, kierunkowe, specjalnościowe oraz swobodnego wyboru. Formułując efekty kształcenia i następnie przypisując je odpowiednim przedmiotom przyjęto następującą sekwencję pozwalającą pogrupować zajęcia dydaktyczne dla poszczególnych lat studiów I i II stopnia:

- kształcenie ogólnoeconomiczne,
- kształcenie na kierunku w zakresie ekonomii i prawa,
- kształcenie w zakresie koncepcji i metod gospodarki przestrzennej,
- kształcenie w zakresie narzędzi i technik gospodarki przestrzennej,
- indywidualne i zespołowe studia, analizy i projektów.

Przedmioty zapewniające w przypadku studiów I stopnia podstawowe, a w trakcie studiów II stopnia zaawansowane kształcenie ogólnoeconomiczne stanowią punkt startu oferty dydaktycznej na kierunku *Gospodarka*

Ryc. 4. Logika programu kształcenia na kierunku *Gospodarka Przestrzenna*

Przestrzenna w Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach. Przedmioty kształcenia ogólnoeconomicznego stanowią fundament rozwijania treści kierunkowych, stawiania pytań problemowych oraz stosowania metod ilościowych w gospodarce przestrzennej. Na studiach I stopnia są to m.in.: *mikroekonomia, makroekonomia, matematyka, statystyka*, natomiast na studiach II stopnia m.in.: *ekonomia sektora publicznego, statystyka i ekonometria przestrzenna*.

Przyjęcie koncepcji kształcenia zorientowanego ekonomicznie w zderzeniu z dynamiką wyzwań pojawiających się na różnych poziomach gospodarki miejskiej i regionalnej powoduje konieczność uwzględnienia w programie kształcenia na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* przedmiotów, których treści koncentrowałyby się możliwie szeroko na współczesnych uwarunkowaniach gospodarczych, prawnych, społecznych i środowiskowych. Na studiach I stopnia taką funkcję pełnią m.in.: *geografia ekonomiczna, prawne podstawy samorządu terytorialnego, przyrodnicze uwarunkowania gospodarki przestrzennej, społeczno-kulturowe uwarunkowania gospodarki przestrzennej, finanse publiczne*, natomiast na studiach II stopnia, m.in.: *gospodarka przestrzenna w Unii Europejskiej, finanse samorządów terytorialnych w Polsce i krajach Unii Europejskiej*.

Rdzeń programu kształcenia na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* stanowią przedmioty, w trakcie których student uzyskuje wiedzę z zakresu teorii i metod gospodarki przestrzennej oraz zdobywa praktyczne umiejętności jej twórczego wykorzystania. W przypadku studiów I stopnia podstawowymi przedmiotami tego bloku są m.in.: *podstawy gospodarki przestrzennej, gospodarka regionalna, ekonomia miejska, zagospodarowanie obszarów wiejskich, lokalizacja działalności gospodarczej, podstawy kompozycji urbanistycznej*, natomiast na studiach II stopnia to m.in.: *modele w gospodarce przestrzennej, planowanie miejscowe, polityka regionalna*.

W kształceniu na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* duży nacisk kładzie się na umiejętności wykorzystania narzędzi i technik gospodarki przestrzennej. Kreśląc orientację profesjonalną absolwentów koncentrowano się na kluczowych umiejętnościach i wyróżniających kompetencjach przypisanych projektantom i koordynatorom, analitykom i audytorom, menedżerom i liderom rozwoju lokalnego i regionalnego. Przedmiotami, które pomagają formować umiejętności i kompetencje na studiach I stopnia są m.in.: *studia prospektywne i analiza strategiczna, planowanie przestrzenne, metody analizy miejskiej i regionalnej, symulacje przestrzenne, GIS w zarządzaniu miastem i regionem*, natomiast na studiach II stopnia to m.in.: *projektowanie urbanistyczne, stra-*

tegie gospodarowania nieruchomościami, strategię rozwoju miast i regionów, monitoring i ewaluacja rozwoju lokalnego i regionalnego.

Interdyscyplinarny charakter studiów na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* sprawia, że ważną kwestią jest nabycie kompetencji społecznych skoncentrowanych na pracy zespołowej zorientowanej na podejście projektowe, w którym cenne są: działanie przedsiębiorcze, twórcze rozwiązywanie problemów, ciągle weryfikowanie wiedzy oraz umiejętność dostrzegania szans płynących z otoczenia. Przedmiotami, w trakcie których student może doskonalić wyżej wspomniane kompetencje są na studiach I stopnia m.in.: *projekty rozwoju lokalnego i regionalnego, infrastruktura techniczna w gospodarce przestrzennej, ocena projektów środowiskowych*, natomiast na studiach II stopnia m.in.: *studia foresightowe w rozwoju regionalnym i zagospodarowaniu przestrzennym.*

Zakończenie

Podsumowując, idea kształcenia na kierunku *Gospodarka Przestrzenna* w uczelni ekonomicznej powinna być osadzona na czterech podstawowych elementach. Punktem startu powinna być wiedza ogólnoekonomiczna stanowiąca fundament rozwijania rdzeniowych treści kierunkowych oraz właściwego doboru metod badawczych oraz narzędzi projektowych. Drugim elementem są wyzwania pojawiające się w różnych momentach i na wielu poziomach programowania rozwoju lokalnego i regionalnego. Umiejętności i kompetencje społeczne w zakresie antycypowania zmian w otoczeniu powinny stanowić jeden z głównych wyróżników w trakcie definiowania trzeciego elementu, jakim są efekty kształcenia na kierunku *Gospodarka Przestrzenna*. Czwartym, wynikowym elementem prezentowanej idei są: orientacja intelektualna i profesjonalna absolwentów kierunku, którzy wyposażeni w pogłębioną wiedzę, praktyczne umiejętności i wyróżniające kompetencje są przygotowani do pracy jako: specjaliści, analitycy i audytorzy, projektanci i koordynatorzy, oraz menedżerowie i liderzy w zakresie gospodarki przestrzennej.

Literatura

- Baron M., Ochojski A., 2011, *Plan wspólnych działań: metodologia i praktyka = Joint action plan: methodology and praxis*. GAPP, Katowice.
- Bondaruk J. (red.), 2011, *Wizja przyszłości metropolitalnych usług publicznych w Górnośląskim Obszarze Metropolitalnym*. Główny Instytut Górnictwa, Katowice.
- Czornik M. (red.), 2012, *Gospodarowanie przestrzennymi zasobami miasta w świecie ponowoczesnym*. Wyd. UE, Katowice.

- Drobnik A. (red.), 2009, *Evaluation of Operational Programmes of Regional Development: Case Studies from Lowlands & Uplands Scotland, Moravian-Silesian Region, Saxony, Silesia Voivodship and Zilina Region*. The Karol Adamiecki University of Economics in Katowice.
- Klasik A., 2002, *Strategie regionalne. Formułowanie i wprowadzanie w życie*. Wyd. AE, Katowice.
- Klasik A., Kuźnik F., Biniecki J., Szczupak B., Baron M., Ochojski A., 2010, *Foresight regionalny. Scenariusze protechnologicznego rozwoju woj. śląskiego*, [w:] *Foresight regionalny i technologiczny – pierwsze doświadczenia polskich regionów*, A. Klasik, T. Markowski (red.). Studia KPZK PAN, t. CXXVII, Warszawa.
- Klasik A. (red.), 2011, *The Culture Sector and Creative Industries as a New Foundation of Development of Large Cities and Urban Agglomerations*. Studia Regionalia KPZK PAN, t. 30, Warszawa.
- Klasik A., Świątkiewicz W., Drobnik A., Wrana K., 2011, *Strategia rozwoju kulturalnego Katowice 2020+*, [w:] *Kreatywne przemysły – kreatywne aglomeracje*. Biuletyn KPZK PAN, z. 246, Warszawa.
- Klasik A., Wrana K., Budziński M., 2011, *Strategia rozwoju kulturalnego Bytomia 2020+*, [w:] *Kreatywne przemysły... op. cit.*
- Kuźnik F., Szczupak B., Biniecki J., Barczyk Z., Ochojski A., Baron M., 2011, *Efektywne świadczenie miejskich usług publicznych*, [w:] *Gospodarka przestrzenna XXI wieku – nowe wyzwania*, S. Korenik, Z. Przybyła (red.). Prace Naukowe UE, nr 152, Wrocław.
- Lokalny Program Działania w zakresie wypracowania koncepcji systemu monitoringu i ewaluacji rozwoju Bytomia*, Urząd Miejski w Bytomiu, Bytom, 2011.
- Lokalny Program Rewitalizacji Dąbrowa Górnicza na lata 2008-2020*, Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej, Dąbrowa Górnicza, 2008.
- Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020*, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice, 2012.
- Strategia mieszkalnictwa dla Miasta Katowic na lata 2010-2020*, Urząd Miasta Katowice, Katowice, 2010.
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego: Śląskie 2020*, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice, 2005.
- Trząski L. (red.), 2012, *Wyzwania zrównoważonego użytkowania terenu na przykładzie województwa śląskiego – scenariusze 2050*. Główny Instytut Górnictwa, Katowice.